

YORDAN YOVKOV'UN ÖYKÜLERİNDE TÜRK LEKSİK UNSURLARI

DOÇ. DR. HAYRİYE SÜLEYMANOĞLU YENİSOY

Yordan Yovkov (1880-1937) Bulgar edebiyatının ünlü sanatçılarında biridir. XX. yüzyılın başlarında edebiyata şiirle giren Yovkov, Balkan Savaşları ve Birinci Dünya Savaşından sonra nesirde ve özellikle öykü türünde çok başarılı olur. İlk şöhretini savaşa dair yazdığı öyküleriyle kazanır, Tekerleklerin Türküsü ve Kocabalkan Efsaneleri bu şöhreti daha da yayar. Eserlerinde işlediği başlıca konu köy hayatıdır. Bundan dolayı da bazı araştırmacılar Yovkov'a "köy hayatının ve köylünün yazarı" derler. Yazarın köy ve köylü anlayışı bir sosyal davranın çerçevesine sığmaz. Yovkov'un öykülerinde sosyal gruplar arasında bir mücadele yoktur. Bu öykülerde köy doğal hayatını yaşar, köylü ise kaderi ile uğraşmaktadır. Yazar da hep dertlilerin, bahtsızların yanındadır.

Yovkov, küçük öykülerinde köylünün ruh asaletini, derin şefkatini, ince sanat duygusunu, adalete bağlılığını tasvir etmiştir.

Sanatçının dili canlı bir halk dilidir. Standart dille halk dili arasında bir paralellik yapan Yovkov şöyle der: "Edebiyat dilinde (yazı dilinde), ki hepimiz bu dilde yazıyoruz, aklın bir mantığı, bir gramerliği var ve bu gramerlik dili öldürüyor. Burada hemen hemen her zaman doğru olarak özne ile başlanır. bunu ilâve ve kalan belirtili tamlama kelimeler takip eder. Canlı konuşma dilinde ise -öyle bir hareket!.. Başladığın kelime, hareket çizgisi ve kapisleri, suskunluklar, acelecilikler, birden parlamalar, sesin modülasyonu halk dilinin canlılığı bundadır." Ama halk dilinden yararlanmak için de büyük bir ustalık gerekir, der yazar. Böyle bir ustalığı da biz Yovkov'da görüyoruz. Yovkov'un eserleriyle Bulgar dili en yüksek gelişme noktasına ulaşmıştır.

Bu araştırmamızın konusu Yordan Yovkov'un Öyküler¹ başlıklı derlemesinde rastlanan Türkçe kökenli alıntılardır. derlemede sanatçının 20 öyküsü bulunuyor. Bulgaristan'da halk dilinden ustaca yararlanan bir yazar elbette Türkçe alıntılardan da yararlanır, çünkü bunlar halk dilinin önemli leksik unsurlarıdır. Tarihi gerçeklerin bir ifadesi olarak Bulgarcaya geçmiş Türkçe, Türkçe aracılığıyla da Arapça ve Farsça, Yunanca ve İtalyanca vb. kökenli kelimeler Bulgarların kültüründe rol oynamış, Bulgar halkının ruhuna girmişlerdir.

Derlemede rastlanan Türkçe alıntıları şu üç grupta topluyoruz:

1. Kişi ad ve soyadları
2. Yer adları
3. Başka kelimeler

Birinci grup : Öykülerin bazılarında Türkçe kişi adı ve soyadları vardır. İlk bakışta Türkçe ad ve soyadı taşıyan tipler, Türk oldukları imajını yaratsa da aslında durum biraz farklıdır. Burada bir parantez açarak konuya açıklık getirmek istiyorum: 1966'da Yovkov'un Sınırdaki Çiftlik adlı romanı Tahir Alangu tarafından Türkçeye çevrildi. Kitaba bir ön söz olarak da Sabri Esat Siyavuşgil bir yazı yazdı ve Yovkov'un kişiliği, eserleri hakkında okurlara bilgi verdi. Siyavuşgil'in yazısında Türkçe kökenli adı ve soyadı olan karakterler birer Türk olarak nitelendirildi. Kahramanları Türk olan "öyküleri yazan sanki bir Bulgar muhariri değil de, adını duymadığımız bir Türk hikayecisiydi", diyordu, Siyavuşgil, sonuç olarak da Yovkov'un büyük bir Türk dostu olduğunu vurguluyordu. Evet, Yovkov bir Türk dostu olabilir, ama Yovkov kimin dostu değildir ki? Yazarın eserlerinde birçok etnik gruptan temsilciler vardır: Bulgarı da, Yunanı da, Türkü de, Tatar Türkü de, Sudan Arabı da, Arnavutu da, Roman dediğimiz Çingenesi de vardır. Bunlar hepsi yazarın büyük sıcaklık, derin sevgiyle yarattığı güçlü tiplerdir. Bazı Bulgar yazarlarında görülen şovenlik Yovkov'da yoktur. Yazar, günah işlemiş olanları dahi çarımha germeye kıyamaz. Yovkov güzelliği, gençliği, sevgiyi terennüm eden bir sanatçıdır. Murat Bey bir Türk ise, Hacı Emin bir Tatar sultanıdır, Eşref Bey bir Arnavuttur. Çingenelerden ise Hristiyan Çingene kızı (Bulgar Çingenesi) - gencecik, güzelim bir Bojura vardır. Gençliğine, güzelliğine, yiğitliğine herkesin hayran olduğu bir Müslüman (Türk Çingenesi) Mustafa vardır. Şibil başlıklı öykünün baş kahramanı Mustafa, tarihî bir şahıstır. Araştırmacılar onun hakkında şunu yazıyor: "Mustafa, Şibil efsanesinin kahramanı, gerçek bir şahıstır. Kırım Savaşı zamanında Gradets yakınlarındaki bir askerî kalenin inşaatında Türkler tarafından bekçilik yapmakla görevlendirilir. Şibil birkaç yakın dostuyla soygunlar düzenler, kızların yollarını keserek altın dizilerini, mücevherlerini almayı bir meslek edinir. Mustafa bir Bulgar kızına âşık olur. Sık sık kızın evine uğrar ve ona pahalı hediyeler getirir.

1870 yılında Şibil'in (Mustafa'nın) öldürülmesi için bir emir çıkar ve pusuda öldürülür..."² İşte bu olay Yovkov'un Şibil başlığını taşıyan öyküsüne konu olur.

Müslüman olan tipleri belki de Yovkov bir ümmet anlayışıyla ele alır. ama yeri geldiğinde bunlara karşı negatif duygular da ifade etmekten kaçınmamaktadır. Örneğin, Balkan Savaşına dair Hemşeriler başlıklı öyküde yaralı bir Bulgar askerinin aşağılayıcı ifadesiyle Türkler çitaktır: "Türkler mi? Yukardalar... Bu

çitaklar bir şey yapmayacaklar bize sadece iş açıyorlar” demektedir. En Emin Muhafızlar öyküsünde Ranka'nın annesi Magda ve rahip Dragota'nın gözünde Hacı Emin, pis, iğrenç, dinsiz imansız bir kişidir, bir kâfirdir.

Yordan Yovkov'un eserlerindeki Bulgarlardan da bazılarının Türk adı ve soyadları veya lâkapları vardır. Söz gelişi, Albena başlıklı piyeste baş simanın da adı hâlâ bir tartışma konusu olmaya devam etmektedir. Araştırmacıların bazıları bu kadın adının Türkçe albeni kelimesinden oluştuğunu, başkaları ise ablena, yablana kelimesindeki seslerin yer değiştirmesi (metatez) sonucu albena biçimine girdiği ve daha sonraları da bir kadın adı olarak kullanılmaya başladığı fikrini ortaya atmaktadırlar. Fakat albeni kelimesinden gelmiş olabileceği daha mantıklı görünüyor, çünkü Albena'nın güzelliğini, cazibeliğini ifade etmektedir. Eserlerindeki tiplerine ve özellikle kadın simalarına yazarın güzelden güzel adlar vermek istediği ve bunun için de bazı yakın dostlarına başvurduğu bilinmektedir.

Bir hayli Türkçe kelime Bulgar kişi adlarının ayrılmaz birer unsurudur. Daha sonraki dönemlerde bunlar Bulgar soyadı durumuna gelmiş ve kişinin meslek, zanaat veya başka niteliklerini belirten unsurlar olmuşlardır: Dimço **kehaya** (kâhya), **Kara Kolu**, **Çorbacı Dimço**, **Köse Davit** vb. Sınırdaki Çiftlik romanındaki Köse Davit'in adı ne yazık ki Türkçe çeviride yanlış verilmiştir. Eserin çevirisini yapan, köse kelimesinin Türkçe bir kelime olduğunun farkına varmamış ve bunu Bulgarcanın belirleyici eki ile de birlikte verince kelimenin ses yapısını tamamen değiştirmiş ve bunu Kösoto biçiminde yazmıştır. Direkt değil de, başka bir dilden (Almancadan) yapılan çevirilerde böyle olaylara sık rastlanmaktadır. Söz konusu eserde Yordan Yovkov'un adı da yanlış olarak Jordan Jovkov olarak yazılmıştır.

İkinci grup kelimeler ise yer adlarından oluşmuştur. Araştırılan öykülerde Türkçe yer adlarına rastlanmaktadır. Örneğin, Deliorman, Küçük Ahmet köyü, Urum / Y/ Eniköy, Ali Anife köyü, Çifutköy vb. Balkan savaşına dair öykülerde de Silivriya, Lüle-Burgaz, Karasu vb. yer adları kullanılmıştır.

Kişi ad, soyad ve yer adları dışında kalan Türkçe kökenli kelimeleri üçüncü grupta topladık. Bunlar dil ilişkileri açısından büyük önem taşımaktadırlar. Alıntıların anlamı, ses ve gramer yapısı, Bulgarcanın gramer kurallarına ne derece uyup uymadıkları bunlarda çok açık bir biçimde ortaya çıkmaktadır.

Türkçe alıntıları başlıca şu semantik gruplara ayrabiliriz:

I. TARİHî TERİMLER : âyan, bayraktar, başıbozuk, bekliçiya, kırserdarin, seymen, haydut/in/, kapısız /in/, çelevi vb. Bir Kocabalkan köyünde (Jeravna'da) doğmuş, 16 yaşına kadar memleketinde yaşamış olan Yovkov, ilhamını

memleketinden alarak Kocabalkan Efsaneleri'ni yazar, bizleri yüzyıllarca geriye götürerek anlattığı olaylarla, kullandığı tarihî kelimelerle bu efsanelerde eski bir hayatı bütün renkliliğiyle canlandırmaktadır.

II. ASKERÎ TERİMLER: Asker, barut, talim, top, topçiya, şişane, yatagan gibi.

III. ZANAATLAR: Dülger, celep, kalfa, kervancıya, saraç, usta, çirak, avciya, dagancıya, dervenciya vb.

IV. GİYİM KUŞAM, PARA ve MÜCEVHERLER : Aba, anteriya, basma, gerdan, canfez/en/, cep, cube, /y/elek, kalpak, kemer, kesiya, kehlibar, kundur, kürk/çe/, mahmudiya, mahrama, mercan, pari (para-çoğul biçimi), piskül, potur, rube (rubiyeye), saltamarka, sırma, ferece, fes, çalma, çevre, şalvar, çumber (baş örtüsü), çepken vb.

V. EV ve EV EŞYASI : Bakır, dam, direk, duvar, kepenk, kilim, konak, mandal/o/, sandık, tas/çe/, tencura (tencere), tulum, filcan, çanta, tavan, çardak, çuval.

VI. DİNÎ TERİMLER : Allah, sebep, hacı, hoca, ha/y/ir, halal vb.

Morfolojik kategorilerden sayı bakımından isimler başta bulunmaktadır. Bunlar, öykülerde tasvirler, tiplerin psikolojik durumlarının açıklanmasına, yaşantılarına yer verildiğinin birer belirtisidir.

İkinci sırada sıfatlar bulunmaktadır. bunlardan bir bölümü Türkçenin kurallarına göre, Türkçe yapım ekleriyle yapılmış, yani türemiş sıfatlardır: inat, sakat, fudul; boylıya puşka (boylu tüfek), kulakliya noj (kulaklı bıçak), hairsızın (hayırsız) vb. Sıfatlardan bir bölümü de Bulgarca yapım ekleri almıştır: alen fes (al/renk/fes), eniçerski (yeniçeri, yeniçeriye ait), kinosan (kınalı), pemben (pembe, pembeye ait), pirinçen (pirinç metalden yapılmış), çeliçen (çelikten yapılmış gibi.)

Üçüncü sırada da fiiller bulunuyor. Bunlar da morfolojik açıdan iki türdür. Bir bölümü Bulgarcanın kurallarına göre türemiş fiillerdir: Türkçe fiillerin Bulgarcadaki biçimi -di'li geçmiş zaman (belirli geçmiş zaman) eki ve Yunancanın -s geniş zaman (aorist) ekiyle kalıplaşarak biçimlenmişlerdir. Yani, -'dili geçmiş zaman ekiyle kalıplaşmış biçimin üstüne aynı zamanda Yunancanın geniş zaman (aorist, -s eki getirilip sonuçta Türkçe -di eki ile Yunanca -s eki kalıplaşmıştır: bastisam, bastisvam (basmak - basti+s+am veya basti+s+vam. Anlamı da: birinin evini basmak, baskın düzenlemek). Türkçede yardımcı fiil görevinde de bulunan bazı fiiller isimlerle birlikte kullanılarak birleşik fiil yapılır. Bu tür birleşik fiiller, Bulgarcaya geçerken yardımcı fiil görevinde olan unsur Bulgarcaya

tercüme edilmiş, ikinci leksik unsur olan isim ise Türkçe olarak kalmıştır: stor-vam sebaş (sevaş yapmaş), skırşa hatır (hatır kırmaş), storâ haber (haber etmeş), vırja kusur (kusur bağlamaş), yam kalay (kalay yemaş) gibi birleşik fiiller öykülerde rastlanmaktadır.

Yardımcı söz bölükleri olarak sınıflandırılan bağlaçlar, ünlemler, modal kelimeler, bazı kelimelerin hitap (sesleniş) biçimleri, halk dilinde sık sık kullanılan kelimelerdir. Türkçeden Bulgarcaya birçok böyle kelime geçmiştir. Yordan Yovkov da eserlerini Bulgar halk diliyle yazdığı için bu tür kelimelerden yararlanmıştır. Bu tip kelimeler öykülere bir renklilik, bir canlılık katmış, tipler arasındaki ilişkilerde de bir samimiyet, bir yakınlık ifade edilmiştir: ama, barem, (bari), belki, ha, hay gidi, zatı, neyse, sakın, hayde, hele, hey, hem, hiç, holan, çak, çocum gibi.

Yovkov'un eserlerinde rastlanan Türkçe leksik unsurlardan bir bölümü Türkçedeki ses ve gramer yapılarını koruduğu, büyük bir bölümünün de Bulgarcanın ses ve gramer kurallarına uyarak değişikliğe uğradığı görülmektedir. Örneğin: altın, asker, asma, bayrak, gül, dam, direk, inat, kavga, kervan, kusur, tavvan vb. değişikliğe uğramamış kelimelerdendirler. Bastisam, deliyski, daaliya, müşteriya, sırmaliya, tabihet (tabiat), talasım (tılsım), tencura vb. kelimeler ise Bulgarcanın kurallarına uymuş alıntı kelimelerdir.

Türkçe leksik unsurlar Türkçedeki anlamlarını Bulgarcada da korumuşlardır. Sadece şu farkla ki birçoğunun Türkçedeki çok anlamlılığı öykülerde görülmemektedir. Öyküler için bu normal kabul edilebilir. Ancak öyküler dışında da kullanılmakta olan Türkçe alıntılarda bir anlam daralması izlenmektedir. Örneğin, donanma kelimesi sadece şenlik, şölen, bildirmektedir. keleş kelimesi sadece inatçı, aksi, ters (insan) anlamında kullanılmaktadır. Keleş kelimesi Bulgaristan Türk ağızlarında da sadece bu mecazi anlamıyla kullanılmaktadır. Bu gerçek, Türkçe alıntılarının yalnız yazı dili yoluyla değil, sözlü olarak Bulgarcaya geçtiklerini göstermektedir, yani dil etkileşimi her iki dilin de yerel halk ağızları düzeyinde gerçekleşmiştir. Aynı böyle muhabet kelimesi sadece dostça konuşma anlamında, çumber (baş örtüsü) kelimesi de sadece yazma, yemeni, baş örtüsü anlamında kullanılmaktadırlar.

Yovkov, doğduğu bölgeden -Kocabalkan'dan ve öğretmenlik yaptığı Dobruca'dan ilham alarak unutulmaz tipler yaratmıştır. Bulgarcanın zengin ifade olanaklarından yararlanan yazar, Türkçe alıntılarla da eserlerine başka bir ruh katmıştır. Türkçe kelimelerin kullanımıyla öykülerine böylesine bir ruh, böylesine bir renklilik katması, Yovkov'un Türkçeyi çok iyi bilmesinden de kaynaklanmaktadır, diyebiliriz. Çocukluğu, öğrenciliğinin ilköğretim yılları Kocabalkan'da, memleketinde geçen Yovkov'un daha buradayken Türkçeden az çok bil-

gisi vardır. Ancak gerçek anlamda Türkçeyi Dobruca köylerinde, öğretmenlik yaptığı yerlerde öğrenir.

Yordan Yovkov'un Dobruca'ya taşınması ne zaman ve nasıl olur?

- Bilindiği üzere Dobruca, yüzyıllar boyunca Türklerin yoğun yaşadığı bir bölgedir. Doksanüç Harbi (1877-1878 Rus-Türk Savaşı), Rumeli Türkünün günümüze kadar sonu gelmeyen büyük çilesinin bir başlangıcı olur. Savaş aylarında ve geçici Rus idaresi aylarında Ruslar nüfus ve toprak ihtilâli başlatırlar, yani Türkleri Rumeli'den koparıp atmaya, taşınır ve taşınmaz mallarına da el koymayı amaçlarlar ve büyük bir dereceye kadar da amaçlarına ulaşırlar. Rusların yapamadıklarını bundan sonra Bulgarlar devam ettirir. Katliamlar, kilte hâlinde göçlerle çok kanlı gerçekleşen nüfus ve toprak ihtilâlinin tamamlanmasını bir millî politika olarak benimserler. Berlin Barış Antlaşması sonucu bir Bulgar Prensiği kurulur kurulmaz, göçe zorlanan Türklerin evlerine, mallarına konmak için Kocabalkan ve öteki bölgelerden Bulgarlar Türk bölgelerine âdeta akın ederler. Yordan Yovkov'un babası da bunlardan biridir. Dobruca'ya gelerek 1882 yılında Çifutköy adıyla bilinen (halen Yovkovo adını taşımaktadır), Rumen-Bulgar sınırında, dobriç Karaömer-Mecidiye ana yolu üzerinde bulunan köyde 800 dekar toprak malın sahibi olur. Yovkov ve ailesi hakkında hatıralarını anlatanlardan öğrendiğimize göre yüz hanelik bu köyde yarısı Türk, yarısı da Tatar Türkü yaşamaktadır, başka etnik gruplardan burada yaşayan yoktur. Yovkovlar eski, fakat çok büyük bir evin sahibi olurlar. Uçsuz bucaksız çiftliklerden başka, Seksen attan ibaret hergeleleri, pek çok büyük baş hayvanları, koyun sürüleri de vardır. Sert karakterli biri olarak bilinen Stefan Yovkov, yani yazarın babası, yaz aylarında Çifutköy'de çiftliklerini işletir, kış aylarını da Kocabalkan'ın Jeravna köyünde ailesi yanında geçirir. 1896'da ailesiyle Dobruca'ya taşınır. Bu Türk köyünde üç kahvehane, iki han, dört koyun kışlası, iki bakkal dükkânı, iki de cami vardır. Kilise ve Hristiyan mezarlığı yoktur. 1905 yılında Yovkov'un babası öldüğünde köyde Hristiyan mezarlığı olmadığı için onu evinin bahçesine gömerler. Yıllar sonra bu köyde Bulgarların artmasıyla bir Hristiyan (Bulgar) mezarlığı oluşunca yazarın babasının mezarı da yeni oluşan bu mezarlığa taşınır.

Yordan Yovkov'un öğretmenlik yılları da Dobruca'nın değişik köylerinde, Türkler arasında geçer. Sanatçı burada Türkçeyi öğrenir ve Türkleri çok yakından tanıma imkânı bulur.³

Başka yazarlara, söz gelişi bir Zahari Stoyanov'a kıyasla,⁴ Türkçe kelimeler Yovkov'da ölçülü olarak ve genelde Türkçedeki ses yapılarıyla kullanılmıştır. Türkçe kelimelerle veya Türkçe konuşularak kahramanlarını endividüalize etmez. Etse de bunu ölçülü yapar. Söz gelişi, savaşa dair "Bir Sınır Bekçisinin Notları" dizisinde Yovkov, Mesta nehri boyunda Hüseyin Paşa adında birinin

çiftliklerinde çalışan yaşlı bir zenci Eski Arab'ın konuşmasında Türkçe kelimeler kullanır. Sınır kontrol noktasında bir Bulgar subayı ile (Yovkov ile) Eski Arap arasında şöyle bir konuşma geçer ve vatan nostaljisi şöyle dile getirilir:

“- Komendar *efendi* - diyordu, - hep okur, sigara içersin, okur sigara içersin! *Memleketini* çok özlemiş olmalısın!

- Elbette, Aptulla, çok özledim. Sen de Sudan'ı özlemedin mi?

- Özlemez olur muyum, çok özledim.

- Oraya gitmek istemiyor musun?

- Eh, istiyorum. *Vatan* değil mi çekiyor. Fakat çok uzak, komendar *efendi*. Altı ay yol. Ve yedi *teskerem* olmalı, çünkü yedi kırıllıktan geçmek gerekiyor. İşte /İ/ stanbul, İzmir, Mısır.

Eski Arap daha bir takım adlar parmakla sayarak sıralıyor. Aslında bu saydıklarının hiç biri kırallık olmadıkları gibi, herhangi bir anlamlarının da olup olmadığı biraz şüpheli.” (Altları çizilen kelimeler Türkçeden birer alıntıdır).

Tipler arasındaki diyaloglarda olduğu kadar, yazarın kendi sözlerinde de doğal bir biçimde bu alıntılar kullanılmıştır.

Bulgar konuşma dili de, yazı dili de Türkçe kelimelersiz olamaz.

XIX. yüzyılın ortalarından başlayarak günümüze kadar süregelen Bulgarca-yı özleştirme, arındırma çabalarına rağmen, bu dilde binlerce Türkçe kökenli kelime varlığını korumaya devam etmektedir. Bunların birçoğu Bulgarcanın malı olmuş, Bulgar halkının da bunlara ihtiyacı vardır. Türkçe kelimeler, tarihin belirli dönemlerinin bir yansımasıdır.

Son yıllarda totaliter rejimlerin ortadan kalkması ve serbest pazar ekonomisinin, açık toplum unsurlarının faaliyete geçirilmesi, dil durumunu da etkiledi. Sadece yabancı, özellikle İngiliz - Amerikan dillerinden kelimelerin alınmasıyla kalmayıp, aynı zamanda yazı dilinde ağız ve argolardan da kelimelerin kullanılmasında liberal bir tutum izlenmektedir. Lengüistik purizme karşı bir tepki olan bir sürecin Bulgarca da izlenmesi mümkündür. Dil purizmine karşı tepki, Türkçe alıntılarının da yeniden hayata geçirilmesi ve bunların özellikle basında çıkan yazılarda yeni yeni fonksiyonlar üstlenerek sık sık kullanılmalarıyla da ifade edilmektedir. Birkaç yıl öncesine kadar Bulgar dilinin arkayık katmanlarında bulunan ve tarihî konulu eserler dışında rastlanmayan Türkçe alıntılar, bugün sık kullanılan, aktif dil unsurları olarak Bulgar yazı dilinde ve özellikle basında önemli yere sahiptirler. İşte basından birkaç örnek: averin (yaver), zaptie (zaptiye), pazvant (pazvant), teferiç (teferrüç piknik), haramiya (harami), yatağan (yatağan) vb.

Türkçe leksik unsurların Bulgarcadaki önemi yeniden ortaya çıkmakta ve yeni araştırmalara konu olmaktadır. Böyle çalışmalardan biri de Vesela Krısteva tarafından hazırlanmış “Çağdaş Bulgar Basınında Türkçe Kelimeler Sözlüğü” 2000 yılında Sofya’da basıldı.⁵ Sözlüğün Önsöz’ünde şunları okuyoruz : “Türkçe kelimelerde rahatsız edecek hiç bir şey yoktur. Altı yüzyıldır bunlar dilimizde varlığını sürdürmekte ve dilimizi süslemekte, zenginleştirmektedir. Türkçe kelimelerden birçoğu Bulgarca sinonimlerinden çok daha ahenkli ve renklidir”.

Vesela Krısteva’nın söz konusu sözlüğünü de “Alf Grannes, Kjetil R. Hauge ve Hayriye Süleymanoğlu’ (Yenisoy’un)nun hazırladıkları “Bulgarcada Türkçe Kelimeler Sözlüğü” izledi.⁶ Uzun yılların bir ürünü olan bu büyük eser, 2002 yılının başında Oslo’da (Norveç’te) basıldı. Sözlük, Türk dilinin ve Bulgar dilinin tarihî leksikolojisine ışık tutmaktadır. Bulgar dilini en yüksek gelişme noktasına ulaştıran Yordan Yovkov’un kullanmış olduğu Türkçe Leksik unsurlar da bu sözlükte yer almıştır.

Kaynakça

Yovkov, Yordan, Razkazi (Zemlâtsi, Balkan, Bilgarka, Pojitsata, Drugoselets, Serafim, Grehıt na İvan Belin, Pesenta na Koleletata, Po-malkata sestra, Sutrin pri izgrev slıntse, Şibil, Koşuta, Nay-vârnata straja, Bojura, Yunaşki glavi, Postolovi vodenitsi, İnce, Ovçarova jalba, Prez çumavoto, Na İglikina polâna), Sofiya, 1964.

age,

Daha ayrıntılı bilgi için bk.: Minev, D. Yordan Yovkov (1962), Spomeni i dokumenti, Varna, s. 56; Despina Yovkova, Yordan Yovkov (1987), Spomeni, zapiski, pisma, Sıstavili : Elka Yovkova i Petır Dinekov, Sofiya s. 40-43.

Memova-Sülaymanova, Hayriye (1980), Za turtsizmite v publitsistikata na Zahari Stoyanov. Godişnik na Sofiyskiya universitet, Tom LXXI, 3 Fakultet po klasiçeski i novi filologii. Klasiçeska filologiya i Orientalistika, Sofiya, s. 57-70.

Krısteva, Vesela (2000), Reçnik na turskite dumi v sıvremenniye bulgarski pečat. Sofiya.

Grannes, Alf, Kjetil R. Hauge (2002), Hayriye Süleymanoğlu. A Dictionary of Turkisms in Bulgarian. Novus forlag Oslo. Instituttet for sammenlignende kulturforskning.

kaldırım	: kaldırım		
kalpak	: kalpak	lale	: lâle
kalfa	: kalfa	leş	: leş
kalıp (kalıp sabun)	: kalıp (sabun kalıbı)	lula	: lüle (tütün konulan yuva tütün lülesi)
kalıç-otu	: kılıçotu	lülâk	: leylâk
kamşık	: kamçı, kamşık (dial.)		
kanara	: kanara		
kapak	: kapak		
kapın	: kapın		
kapısızın	: kapısız (tarihî)	maane	: manî (türkü)
karamfil, karanfil,	: karanfil	majdrak	: mızrak
karavul	: karavul	makam	: makam (melodi)
kasaba	: kasaba	mandalo	: mandal (kapı mandalı)
kasap/in/	: kasap	mahala	: mahalle
katran	: katran	mahmudiya	: mahmudiye
katır	: katır	mahrana	: mahrana (baş örtüsü)
kafe	: kahve	maşala	: meşale
kafez (kafes za gılibi)	: kafes (güvercin kafesi)	megdan	: meydan
kafene	: kahvehane	mercan	: mercan
kahr	: kahr	mehana	: meyhane
keleş	: keleş (hlk)	minsofa	: bir tür sofa, bir tür minder
kemer	: kemer	muftar	: muhtar
kepenk	: kepenk	muhabet	: muhabbet
kervan	: kervan	muşama	: muşamba, muşama (dial.)
kervancıya	: kervancı	müşteriya	: müşteri
kermeçiya	: kiremitçi		
kesiya (kesiya za pari)	: kesiya za tütün (tütün kesesi)		
kehaya	: kahya	neyse (stana, şto stana, ama neyse)	: neyse (oldu ne oldu, ama neyse)
kehlibar	: kehribar, kehlibar		
kibrit	: kibrit		
kilim	: kilim	oka	: okka
kol (probivam kol)	: kol (kol dikmek)	oluk	: oluk
kolan	: kolan	orda	: ordu, orda
komşiya	: komşu		
komşuluk	: komşuluk (komşu kapısı)		
konak	: konak	pari	: para (kelimesinin çoğulu)
kondak (kondak na puşka)	: kundak (tüfek kundağı)	partsal	: parsal
kopçe	: kopça, kopçe (dial.)	parçe	: parça
koriya	: koru	paça	: paça (potur paçası)
kube	: kubbe	paşa	: paşa (ask.)
kulakliya (kulakliya noj)	: kulaklı (kulaklı bıçak)	peyka	: peyke
kundur	: kundura, kundur (dial.)	pemben	: pembe (renk)
kurşum	: kurşun, kurşum (dial.)	perçem	: perçem
kusur (ne virjete kusur)	: kusur (kusur görmeyin, kusur bağlamayın)	pirincen	: pirinç (metalden olan)
		piskül	: püskül
kınosan	: kınalı	piştov	: piştov
kır	: kır, ova	potur	: potur
kırcaaliya	: Kırcaali, Kırca Ali	pusiya	: pusı
kırserdar	: kırserdar		
kismet	: kismet		
kışla	: kışla		
kümür	: kömür	rakiya	: rakı
küse	: köse	raya	: reaya, râya
kürk/çe/	: kürk	rube	: rub'ıye

<u>S</u>	
saka (saka za voda)	: saka, meşki (su sakası)
sakat	: sakat
sakın	: sakın
salkım	: salkım ağacı
saltamarka	: saltamarka
sandık	: sandık
sap	: şap
saplık	: saplık
saraç	: saraç
satır	: satır
saya	: saya
sebap	: sevap, sebep (dial.)
sevda	: sevda
seiz	: seyis
seymen	: seymen
sefer	: sefer (ask.)
silâh	: silâh
sincir	: sincir
sokak	: sokak
spahiya	: sipahi
subaş	: subaşı
sultan	: sultan
sırma	: sırma
sırmaliya	: sırmalı
süriya (süriya deçurliga)	: süri (çocuk sürüsü)

<u>T</u>	
tabihet	: tabiat (insan huyu)
tavan	: tavan
talaz	: talaz
talasım	: tılısım
talim	: talim
tapanca	: tabanca
tas/çe/	: tas
tezgâh	: tezgâh
tel	: tel (telgraf teli)
tel/ı/lal/in/	: tellâl
temane	: temenna
tencura	: tencere
tenekiya	: teneke
terziya	: terzi
top	: top (ask.)
torlak	: torlak
tulum	: tulum
tümbelek	: tümbelek
tütün	: tütün

<u>U</u>	
uruk	: yörük
usta	: usta
usul	: usul

<u>F</u>	
fener	: fener
ferece	: ferice
fes	: fes
fidanka	: fidan
filcan	: filcan
fital	: fitil
fişek	: fişek
fudul	: fodul

<u>H</u>	
ha	: ha
haber (da storâ haber)	: haber (haber etmek)
haci	: hacı
haciya	: hacı
hair	: hayır
hairsızın	: hayırsız
hay (hay gidi)	: hay (hay gidi hay)
hayde (hayde holan)	: hayde/h/olan/dial)
hayde	: haydi, aydi (dial.)
hayduk	: haydut
haydutin	: bk. haydut
haydutluk	: haydutluk
hak	: hak
halal (halal da ti e)	: helâl (sana helâl olsun)
han	: han (tarihi)
hambar	: ambar, hambar (dial.)
humat	: hamut
haraç	: haraç
harbaliya	: harbeli
harman	: harman
hat	: at
hatır (da ne kırşa hatıra)	: hatır (hatırı kırmamak)
hey	: hey
hele	: hele
hem	: hem
hiç	: hiç
hoca	: haca (din adamı)
holan	: olan, holan (dial.)

<u>Ç</u>	
çadır	: çadır
çair	: çayır
çak (çak do tam)	: çak (çak oraya kadar)
çakal	: çakal
çalma	: çalma
çanta	: çanta
çardak	: çardak
çatırlık	: çatırlık
çevre	: çevre (yağlık)
çelebi	: çelebi
çelik	: çelik
çeliçen	: çelik (çelik metalden)
çepken	: çepken

çeşme	: çeşme
çizim	: çizme (ask. çizmesi)
çimşir	: şimşir, çimşir
çırak	: çırak
çitak	: çitak
çiflik	: çiftlik, çiflik
çocum	: çocuğum (hitap)
çorba	: çorba
çorbacı (çorbacı İvan)	: çorbacı (çorbacı İvan)
çorbacıya	: çorbacı
çibuk	: çubuk
çuval	: çuval
çuvalce	: bk.çuval (küçültme biçimi)
çumber	: çember (yemeni, yazma)

Ş

şalvar	: şalvar
şarampol	: şarampol
şega	: şaka
şişane	: şişane
şişe	: şişe

Yu

yular	: yular
yuruş	: yürüyüş
yürüş	: bk. yuruş

Ya

yamurluk	: yağmurluk
yatağan	: yatağan
yatak	: yatak (suçlu ilân edilen birini gizleyen kimse)